

Egy underground filmes Debrecenből (Beszélgetés Pólik Józseffel)

Beretvás Gábor

filozófus MA, óraadó tanár, Debreceni Egyetem

Beretvás Gábor: A tudományok és művészetek iránt egyaránt elkötelezett emberként ismerlek. Az interneten rákeresve a nevedre két könyvet, számos publikációt, Balázs Béla Stúdió-s múltat, díjnyertes kisfilmeket, videoklipeket és egy 2017-es nagyjátékfilmet találtam. Miért és hogyan kezdted filmeket készíteni?

Pólik József: Úgy kezdődött, hogy 1994 tavaszán egy barátom szólt, hogy lesz egy filmes tábor Novákipusztán. Kiderült, hogy ez a Magyar Független Film Szövetség tábora. Pályáztunk egy rövid filmtervvel. Egy kocsmában dobtuk össze, postára adtam és meghívtak. Így jutottunk el a Közgáz Vizuális Brigád tagjai vezette táborba: Czabán György, Pálos György, és akkor még Szőke András is ott volt. Filmeket néztünk, készítettünk, megbeszéltük egymás munkáit. A tábor után vásároltam egy kamerát és egy négyfejes videomagnót. Nem volt olcsó, de akkor éppen éjszakai őrként dolgoztam egy debreceni irodaházban, nappal pedig a Kossuth Lajos Tudományegyetem filozófia szakára jártam. Másfél éves megtakarításomat fordítottam arra, hogy eszközöket vásároljak. Úgy gondoltam, hogy jó lenne Debrecenben is filmet készíteni.

B. G.: A *gépész* 1994-ben, a *Párbaj* 1995-ben, a *Razum* 1996-ban készült el. A rövidfilmek után 1997-ben forgattál egy kisjátékfilmet, *Inferno* címmel. Ezek mindegyike díjat is nyert. A *Gépész* és a *Párbaj* a MAFSZ novákipusztai alkotótáborának legjobb filmje lett 1994-ben, illetve 1995-ben, a *Razum* a 1997-es Budapesti Független Video- és Filmfesztivál különdíját hozta el, az *Inferno* pedig a debreceni Több Szempont Filmfesztivál fődíját nyerte el ugyanabban az évben. Milyen inspiráló hatások értek a kilencvenes évek második felében?

P. J.: Az európai filmrendezők közül akkoriban főleg Bergman, Tarkovszkij, Wenders hatott rám, meg a cseh új hullám, például Forman. Greenaway is érdekes filmeket készített. Ezeknek a rendezőknek a filmjeit akkoriban vagy a tévében vagy a Ködös Utak nevű egyetemi filmklubban láttam a Klinika telepen. Moziba is sokat jártunk, sok filmet videokazettán néztünk. Filmelméleti szakirodalmat akkoriban még keveset olvastam. Csak a *Filmvilágot* és a *Filmkultúrát*.

B. G.: Úgy tudom, a videóra készült *Párbaj* és *A gépész* eltűnt...

P. J.: A MAFSZ archívumában megtalálhatóak. Legalábbis, remélem. Nekem is megvoltak egy kazettán, de annak sajnos nyoma veszett.

B. G.: Az 1995-ös *Razumot* mindenki számára elérhetővé tette. Megtekinthető a legnépszerűbb videomegosztón. Egyik érdekessége, hogy három egyenrangú alkotót sejtet. A te neveden kívül a Gibárti Viktoré és a Papp Zoltáné tűnik fel a film első kockáin. Velük a későbbiek során is együtt dolgoztál. Hogyan jött össze ez az alkotói szövetség? Kinek mi volt a feladata ebben az együttműködésben?

P. J.: A film ötlete tőlem származik. Én rendeztem, Gibárti Viktor volt az operatőr, Papp Zoltán pedig főleg a vágásban segített. Később összeraktunk egy kis házi stúdiót. Zolival később főleg videoklipeket forgattunk. Azokat már Budapesten vágtuk, profi felszereléssel, profi vágóval. De az elővágást mindig mi csináltuk, házi körülmények között. Gibárti Viktor jó operatőr volt, érdeklődött a celluloid film technológiája iránt, volt egy Super 8-as kamerája és egy befűzős vágóasztala is.

B. G.: Ki találta ki a címet?

P. J.: Én. Eredetileg Füst Milán egyik rövid színpadi művét akartam adaptálni, a *No, mit szólsz, Freiligrath?* címűt. A mű alapján dialógusokat írtam, fel is vettük őket. De ez a része az anyagnak nem sikerült túl jól. Érdekesebb lett a felvett anyag másik része, amelyet a Csapó utcán, az egyik tízemeletes panelház tetején engedély nélkül forgattunk. Ennek később következménye lett. Volt egy jelenet, ahol Földeáki Nóra színésznő késsel szurkált egy babakocsiba rejtett nagy párnát. Aznap erősen fújta a szél, aminek én örültem, mert lobogott Nóra haja és a tollak is szépen repültek. Még javában forgattunk, amikor megjelent egy rendőr a tetőn. Igazoltatott minket. Kiderült, hogy az egyik lakó kihívta a rendőrséget, mert a ház előtt merő toll lett minden.

B.G.: A *Razumban* egyébiránt azóta nevéssé lett, de mégis némiképp outsider művészek is szerepelnek. Például Szabó Domokos, aki bár máig számos filmben feltűnik, mégis leginkább a szintén debreceni gyökerekkel bíró Hajdu Szabolcs állandó alkotótársaként van jelen a filmes és színházi köztudatban. Említetted Földeáki Nórát is, aki több mint tíz éve a FORTE társulat színésznője. Szabados Zoltán is szerepel a *Razumban*, akiből sikeres bábművész lett. Hogyan esett rájuk a választásod?

P. J.: Valahogy kiderült, hogy őket is érdekli a film, ezért megkerestem őket, és nagyon lelkesek és elkötelezettek voltak. Később is dolgoztam velük. Doma játszotta a *Lamm* főszerepét. Nóra pedig az *Infermóét*. Szabados Zoli pedig az *Animal Cannibals 1 x 1* meg a Tankcsapda *Kérdezz* című klipjében játszott.

B. G.: A *Razumban* ugyanúgy jelen van a fehér ruhába öltözött nőknél véghezvitt erőszak, mint a későbbi, *Lamm* című kisjátékfilmében. Az *Infernóban* majd az *Életem legrosszabb napjában* sem rózsás a nők helyzete. A férfi fizikai brutalitása a nővel szemben visszatérő motívum tehát az eddigi filmjeidben. Mire következtessünk ebből?

P. J.: Hát, mit is mondjak... Nehéz gyerekkorom volt. Órákig tudnék mesélni. Mesélek is. Filmbe, novellában, drámában... Azt hiszem, hogy még a filozófiai és esztétikai témák iránti érdeklődésemet is az határozza meg, amit gyermekkoromban átéltem.

B. G.: A *Razum* Super 8-ra forgott. A filmszalag ezen kívül még valamiféle roncsoláson is keresztülment. Ez nosztalgikus hangulatot kelt, illetve a karcosság még egyfajta punkos lázadó jelleget is kölcsönöz a filmnek.

P. J.: A film képi roncsoltsága a véletlennek köszönhető. Rosszul működött Viktor kamerája. Ezzel csak akkor szembesültünk, amikor megkaptuk az előhívott nyersanyagot Svájcban. Viktor sajnálkozott, úgy érezte, kárba veszett a munkánk, én viszont örültem. Úgy gondoltam, hogy így még hatásosabb lesz a film. A kamera hibája meghatározta a film atmoszféráját.

B. G.: 1996 táján forgattad az első hivatalos videoklipedet, amiben szintén látni debreceni helyszíneket. A kilencvenes évek Zsibogóját és környékét, a vasúti síneket a Nagyállomás mellett, a több mint 240 éves kis barokk temetőkápolnát a Vágóhid utcai felüljárónál. A C.E.T. zenekar *Egy pillanat volt* című popszámahoz készült fekete-fehér klip Super 8-ra forgott. Ők budapestiek voltak, budapesti helyszíneken láthatók a klipben. A klip érdekessége – a debreceni felvételeken kívül –, hogy te magad is szerepsz benne. A klip egyébiránt III. helyezést ért el és a legjobb vágás díját is elnyerte a Magyar Televízió II. Videoklip Fesztiválján. Hogyan keveredtél oda?

P. J.: Láttam a tévében, hogy lesz ez a videoklip-fesztivál, amire beneveztem. Nemsokára jött a levél, hogy kiválasztottak minket. Budapestre utaztunk, ahol mindegyik rendezőnek kisorsoltak egy zenekart. Voltak ismert és kezdő zenekarok. Engem azért érdekelt a munka, mert először dolgozhattam profi körülmények között, már ami a vágást illeti. Azt a televízióban csináltuk. A forgatást nekünk kellett megoldani. Én a C.E.T.-et húztam, amely akkor új, feltörekvő zenekar volt, langyos, popos zenével. A zenekar tagjai azt szerették volna, ha tapasztaltabb rendező kezébe kerülnek. Az operatőr a pályakezdő Tóth Widamon Máté volt, aki bár tehetséges volt, de nem ismerte a Super 8-as technikát. Így történt, hogy a zenekarral készült anyag 90%-a sötét lett. Meg kellett ismételnünk a forgatást. Így pótforgatást csináltunk Debrecenben, némileg átírva a forgatókönyvet. Ezért vagyok én is látható a klipben. Amikor befejeztük a vágást, és a zenekar meglátta a végeredményt, idegesek lettek. Magukat akarták látni a klipben, nem a rendezőt. De akkor már nem volt mit tenni. A klip

elkészült, és adásba ment. Ahogy hétről hétre továbbjutottunk, az egyik adás után odajött hozzám a zenekar vezetője, és elnézést kért. Azt mondta, nekem van igazam, jó lett a klip. Egy biztos: a C.E.T-klip eltért az átlagtól. Mindenki más videóra forgatott, mi Super 8-ra, és a vágás is dinamikus és agresszív volt. A vágás egy része a kamerában készült: úgy használtuk a kamerát, mint fényképezőgépet. A különböző témájú állóképek kollázsát mozgóképként használtuk fel. A C.E.T-klip hatásának tulajdonítom, hogy a kilencvenes évek második felében divatba jött a Super 8-as technika a magyar klipiparban. A fesztivál után kaptam az első pénzes felkérést kliprendezésre. Az Animal Cannibals keresett meg, majd később Kémeri Péter, a Tankcsapda menedzsere.

B. G.: Vásári Józsefet a *Mennysország Tourist* című Tankcsapda-klipedből ismerte meg a nagyközönség. Addig inkább csak a rétegfilmeket kedvelőknek lehetett ismerős Józsi, aki feltűnő alkatú és fizimiskájú jelenség volt. Miért őrá, és a tévénezőknek leginkább szinkronszerepei miatt ismerős színházi színészre, Maday Gáborra esett a választásod?

P. J.: Vásári Józsival először az *Inferóban* dolgoztam, majd a *Lammban*. Aztán jött a *Mennysország Tourist*. Fantasztikus színész volt és nagyszerű ember. Mellékszereplőként maradandót alkotott. *Fehér tenyér*, *Off Hollywood* – a klip mellett ezek a Hajdu Szabolcs-filmek jelentik az ő eleven művészi hagyatékát. Maday Gábor a Csokonai Színház fiatal színésze volt, amikor megismerkedtünk. Az *Inferóban* szexuális ragadozóként élő papot játszik, a *Lammban* pedig szívtelen hóhért. Gábornak nagyon érdekes az arca, és nagyon intenzív a tekintete, jó színész.

B.G.: Milyen büdzből és hány nap alatt forgott az *Inferó*?

P. J.: Egy debreceni zenekarnak forgatott klip honoráriumából vásároltam azt az egy órányi Super 8-as nyersanyagot, amelyre az *Inferót* forgattuk. A forgatás egy hétig tartott. Gibárti Viktor volt az operatőr. A vágás a MAFSZ-ban történt, a később ismert filmrendezővé vált Dyga Zsombor vágta a filmet, aki a *Lammban* is dolgozott. Mivel hangot nem tudtunk rögzíteni, az utószinkron lehetősége pedig nem merült fel, az *Inferót* némafilmnek szántam. A zenét Matolcsy Kálmán írta. Az *Infero* sötét és erőszakos film, olyan, mint egy underground giallo.

B. G.: Az *Infero* emellett misztikus szálra fűzi fel a történetét. A misztikumhoz való vonzódás, mondhatni, általánosan jellemző a filmjeidre. Nagyjátékfilmedben, az *Életem legrosszabb napjában* is jelen van a misztikum, a brutalitás, a fanyar humor, akár csak a *Razumban*, az *Inferóban* vagy a *Lammban*. Ez, mondhatni, a művészi kézjegyed. A másik vonás, hogy sokszor férfi-nő viszonyrendszerben gondolkodsz. Nem egyszer párkapcsolati miliőben kavarg ez a pólikosan összekémcsövelt elegy. Jól látom?

P. J.: Igen. Ennél többet nem is tudok erről mondani.

B. G.: Annak ellenére, hogy az *Inferno* színes film, érződik rajta a fekete-fehér filmekre jellemző kontrasztosság. Az ellenfényvel, kisülésekkel való játék(osság). Ez egyébként az 1996-ban forgott *Szép ez az ősz* című klipben is megfigyelhető. Ez volt, úgy tudom, az első klip, amit forgattál.

P. J.: Inkább kísérletnek mondanám. Kipróbáltam a műfajt. Horváth Kálmánnak készült, akinek akkor jelent meg a puritán módon hangszerelt, gitárral előadott dalait tartalmazó *Hús és gép* című műsoros kazettája. Ezen volt hallható a *Szép ez az ősz* című dal. A klipet a Darabos utcán forgattuk Anga Kakszi István, később színésszé vált barátom mellett én is játszom a klipben. Kálmán töltötte fel az internetre a klipet, ami arra emlékeztet, hogy milyen gyorsan elröppen az ifjúság. A *Lamm*ban is feltűnök egy pillanatra, van egy kocsmai snitt, ahol átmegyek a kamera előtt.

B. G.: Szerinted mi határozza meg a kilencvenes években készült filmjeid képi világát? Mekkora szerepe volt ezidőtájt az operatőrnek a filmek forgatásánál?

P. J.: A film képi világa a rendező és az operatőr közös munkájának gyümölcse. Én magam előtt látom, amit írok, beállításokban, nézőpontokban gondolkodom, a technikai kivitelezést azonban szeretem másra bízni. Szeretem megbeszélni valakivel, hogy hol legyen a kamera, milyen legyen a világítás stb. A kilencvenes években forgattam videóra, Super 8-as és 16 mm-es nyersanyagra. A meghatározó azonban összességében mégis a Super 8 volt, mert engem nem vonzott a videotechnika Tetszett, hogy a Super 8 használatakor nem lehet előre látni a végeredményt. Nem lehet tudni, hogyan sikerül majd a felvétel. Az előhívással is lehetett játszani. Volt benne valami kiszámíthatatlan, amit én izgalmasnak találtam. Utómunka nélkül is stilizált hatást tudtam vele elérni, olyan hatást tett rám, mintha álmokképeket néznék.

B. G.: Az *Inferno* után a *Lamm* következett. A 'Lamm' német szó, bárányt jelent, a főhóst hívják így a filmben. A kilencvenes években forgatott filmjeid közül ez viseli talán legerősebben a már taglalt rendezői kézjegyet. Te írtad a forgatókönyvet, a rendezői feladatokat azonban megosztottad Cs. Nagy Sándorral. Hogyan találkoztatok?

P. J.: Én kerestem meg az ötlettel meg a forgatókönyvvel először a BBS-t, majd Durst Györgyöt, aki akkor a Duna Műhely producere volt. Durst javasolta, hogy legyen a film operatőre Cs. Nagy Sándor. Eredetileg Tóth Máté lett volna, de ő épp akkor utazott el hosszabb időre Angliába, amikor a filmet forgattuk. Cs. Nagy nem csak operatőr, filmrendező is. Tapasztaltabb volt nálam és idősebb is. Szerintem azt gondolta, és ezt néha érezte is velem, hogy biztosan el fogom rontani ezt a filmet. Nem rontottam el. A film a kettőnk „küzdelmének” a végeredménye.

B. G.: A *Lamm* az első filmed, amelyben a szereplők megszólalnak, azaz nem csak a képi eszközökre támaszkodsz. Milyen volt dialógust írni? Mennyiben volt más a rendezés attól, hogy a szereplők beszéltek?

P. J.: A forgatáson nem vettünk hangot, mindent a stúdióban találtunk ki és rögzítettünk. Nagyon élveztem a hangtómunkát a Duna Televízióban. Fantasztikus volt látni, hogyan dolgozik egy profi zörejező, hogyan szinkronizál egy színész. A *Lamm*ban nem voltak hosszú, bonyolult dialógusok, tömondatokban beszéltek egymással a szereplők. A *Lamm* írásánál Kafka hatott rám, egy rövid dialógust szó szerint átvettem az írótól.

B. G.: A *Lamm*ot, ha jól gondolom, az *Inferno* maszkulin ellenpárjának szántad. Mindkét filmben szerepe van a bűnnek, illetve az azért kijáró büntetésnek. Ezért mélyek, és némileg nyomasztóak is ezek az alkotások. Ugyanakkor abszurd világokat is teremtasz. Így kissé zárójelbe is teszed a filmekből áradó sötétséget. Milyen volt a film fogadtatása?

P. J.: Nyakó Juli azt mondta a *Lamm* forgatása után, hogy ez olyan film lesz, ami biztos kap valahol valamilyen díjat. Kapott is, éppen Nyakó Juli, a Mediawave fesztiválon a legjobb női alakítás díját 1999-ben.

B. G.: A *Lamm* producere tehát végső soron Durst György volt, aki az akkori független fiatal filmesek egyik komoly patrónusának számított...

P. J.: Az akkor már a végnapjait élő BBS stúdióban kezdődött a gyártás, de pénzhiány miatt hamar elakadtunk és végül Durst György mentette meg a produkciót.

B. G.: Beszéljünk kicsit a Tankcsapda-klipekről. Hármát is forgattál a zenekarnak. Kettőt 1997-ben és egyet – a legendás *Mennysorság Tourist*ot – 1999-ben.

P. J.: A *Connector 567*-en hallható *Kicsikét* és *Kérdezz* című számhoz Papp Zoltánnal készítettem klipet. Én írtam a forgatókönyvet, a rendezés, az operatőri munka és a vágás viszont közös munka volt. A *Kicsikét* egy-helyszínes klip volt, egy elegáns debreceni villa fürdőszobájában rögzítettük, Molnár „Cseresznye” Levente rokona lakott ott. A *Kérdezz* főszereplője Szabados Zoltán volt, aki egy ufót játszott. Készítettünk egy szándékosan béna jelmezt. Improvizáltunk vele. Felszálltunk például a villamosra, aztán felvettük, ahogy Zolika végigmegy a meghökkenet utasok között. A zenekari részeket alaposan megterveztük, csínján kellett ugyanis bánni a nyersanyaggal. Vegyvédelmi ruhákban játszott a zenekar egy külvárosi romos épületben.

B. G.: A 1999-es *Mennysorság Tourist* című Tankcsapda-kliped a filmezés csimborasszója, egy filmes idézetgyűjtemény, ami nem tűnik fel annak, aki a filmekbe nincs fanatikus módon belehabarodva. Ebben is úttörő volt a magyar klip-ipart tekintve. Engem kivételesen nem a zene érdekelt annyira,

bár szerettem a zenekart. A klip bár fekete-fehér, a filmes utalások miatt színessé válik a fejemben. Nem gondolkoztál eleinte színesben?

P. J.: Nem. Fekete-fehér klipet akartam készíteni. Lukács támogatta, Cseresznye berzenkedett, a dobosnak meg mindegy volt. 16 mm-es nyersanyagra forgattuk. Amikor először hallottam a számot, nagyon izgatott lettem. Tudtam, hogy nagy sláger lesz, s hogy erre jó klipet fogok készíteni mindenképpen.

B. G.: Itt már nagyobb stábbal dolgoztál, mint látszik. Kikkel? Ez nagyobb költségvetésű produkció, mint például a *Kicsikét*. Mennyiből készült ez a klip?

P. J.: Legalább húsz ember dolgozott a klipen. Tóth Máté volt az operatőr, Papp Zoltán a vágó. A kiadó 800 ezer forintot adott a munkára. Ez akkoriban nagy összegnek számított. Négy napig forgattunk különböző helyszíneken, pirotechnikust is használtunk, amikor felvettük, hogy Lukács szétlővi a szalámikat a hentesüzletben.

B. G.: A *Mennyország Tourist* után a zenei irány, amit követtél, megváltozott. 2000-ben az Anima Sound Systemmel forgattál. Azt a klipet jelölték az év legjobb videoklipje díjra az Arany Zsiráf gálán 2001-ben. Az Anima-klip látványvilága eltér a korábbiaktól, ennek ellenére van benne számos ismerős motívum. Milyen volt a Tankcsapda után egy akkoriban befutott fővárosi együttessel dolgozni? Ha jól tudom, voltak nehézségeid.

P. J.: Nehéz forgatás volt. Gödöllőn készítettük a belső felvételeket egy irodaházban, amelynek úgy kellett kinéznie, mintha egy villában lennénk. Az Anima-klip úgy jött, hogy a Tankcsapda menedzsere, Kémeri Péter otthagya a zenekart. A Hungarotonhoz került, az ő közvetítésével találkoztam az akkori igazgatóval, megbeszéltük a munkát. Aztán stábot szerveztem, és nekiláttunk. A forgatókönyv nem tetszett a gyártásvezetőnek – túl erőszakosnak találta. Az Anima vezetőjével, Prieger Zsolttal se volt könnyű zöld ágra jutni. Határozott elképzelései voltak, amelyek általában nem találkoztak az én elképzeléseimmel. Ráadásul a zenekar akkoriban éppen válságban volt, akkor hagyta ott őket az énekesnőjük. A vágás se úgy ment, ahogy kellett volna. Az új gyártásvezető olyan vágót szerzett, aki nem akart túl sokat bajlódni az anyaggal. Úgy éltem meg a forgatást, mintha minden összeesküdött volna ellenem. Az utolsó csepp az volt a pohárban, amikor kiderült, hogy a 16 mm-es nyersanyag lejárt szavatosságú volt és a képminőség nem volt elég jó. A nehézségek ellenére a klip végül elkészült, és az akkori zenetévé sokat játszotta. Nem kapott díjat, mint a *Mennyország Tourist*, de azért én örültem annak, hogy befejeztük. Utána viszont úgy éreztem, pihennem kell. Ez az időszak épp akkora esett, amikor döntenem kellett: akarok-e komolyan foglalkozni az esztétikával, le akarok-e doktorálni. Mivel már több tanulmányom is megjelent különböző tudományos folyóiratokban, úgy döntöttem, hogy belevágok.

B. G.: 2000-ben még megjelent az *Aranykori töredék* című forgatókönyved a *Pergő Képek* filmes folyóiratban, aztán 2015-ig, valóban, nem készítettél filmet. Inkább...

P. J.: Ledoktoráltam, családot alapítottam. Filozófiát, esztétikát, majd 2006-tól magyar filmtörténetet, filmelméletet kezdtem tanítani. És sokat írtam. Tanulmányokat, esszéket, novellákat, drámát. Írtam forgatókönyvet is, de csak magamnak.

B. G.: Aztán jött az *Életem legrosszabb napja*. Ha jól tudom, 2015-től 2017-ig készült.

P. J.: Hosszú idő után 2014-ben éreztem először, hogy filmeket kellene megint készíteni. Lehetőleg Debrecenben, debreceni stábbal és színészekkel. 2014 őszén írtam egy novellát, aztán felhívtam Csonka Valt, aki játszott a *Lammban*. Megmutattam neki a szöveget, megkérdeztem, hogy van-e kedve velem forgatni. Úgy volt, hogy egy kisjátékfilmet forgatunk, de időközben elkészült az *Életem...* egy nagyjátékfilm forgatókönyvének az első változata. Felajánlottam Valternek a főszerepet, de nem tudta elvállalni. Ő javasolta Gelányi Imrét, akivel találkoztam és kiderült, hogy tökéletes a főszerepre. Kis gondolkodás után igent mondott. Gelányi révén mások is csatlakoztak a stábhoz. Például Sőreghy Ágnes, aki később nagyon hiteles volt Carmen, az öregedő prostituált szerepében. A színészcsapat gyorsabban összeállt, mint a stáb. Akkor gyorsultak fel az események, amikor csatlakozott hozzánk Molnár István, aki a debreceni Alföld Televízió operatőre volt. Tetszett neki a forgatókönyv, aztán kitaláltuk, mit, hol és hogyan kellene felvenni. Vidovenyecz Zsolt is eljött a forgatásra, aki később állandó munkatársam, a film zeneszerzője lett.

B. G.: Hol forgattátok a filmet?

P. J.: Debrecenben és Derecskén. A fő forgatási helyszín a Szent Anna utcán volt egy üresen álló házban. A tulajdonosa, Fóris Judit néni a melléképületben lakott. A rendelkezésünkre bocsátotta a házat, azzal a feltétellel, hogy szerepelhet a filmben. Írtam neki egy szerepet. Örömmel tettem, mert tudtam, hogy jó lesz. Igazam lett. Jutka néni nagyon hiteles volt a lezüllött, alkoholista, káromkodós anya szerepében.

B. G.: A forgatókönyv a forgatás ideje alatt változott, fejlődött, sokszor írtad át a jeleneteket.

P. J.: Mivel hét közben a stáb tagjai dolgoztak, csak hét végeken tudtunk forgatni, amikor mindenki ráért. Én hét közben tanítottam, illetve készültem a hétvégi forgatásokra, technikai forgatókönyvet írtam, javítottam a dialógusokat, új jeleneteket találtam ki. Jóval több beállítást vettünk fel, mint amennyi végül bekerült a filmbe. A vágásnál komplett történetrészeket hagytam ki a filmből. A forgatási napok előkészítésében, lebonyolításában nagyon sokat segített a rendezőasszisztensem, Hutanu Emil. Ő korábban a tanítványom volt az

egyetemen, filmszakon végzett, aztán Egerben tanult és rendezett. Mostanában a Malter Fesztivált szervezi.

B. G.: Mennyi ideig készült a film? Milyen hosszú volt a forgatás, és az utómunka?

P. J.: 2015 februárjától az év júliusáig tartott a forgatás, ősszel kezdődött a vágás, a Focusfoxban, Muhi András segítségével, és egy évig tartott Volt pótforgatás is. Aztán jött a hang-utómunka, Kovács Axel vette fel a színészek hangját az utószinkronhoz. Eredeti hangot szerettem volna használni, de a minősége sajnos ingadozott. Az utószinkron azonban lehetőséget teremtett arra, hogy játsszak a hangokkal, új, karakteresebb hangot tudtam kipróbálni bizonyos arcokhoz. A hang-utómunka is kb. egy évet vett igénybe, 2017 őszéig tartott. Aztán pedig jött a bemutató.

B. G.: Az *Életem legrosszabb napja* premierjén telt ház volt, az Apolló mozi decemberben, majd a sikerre való tekintettel januárban is játszotta a filmet, de eljutott számos vidéki moziba is. Budapesten a Trafó és a Bem mozi játszotta. A 2018-as Magyar Filmhéten is levetítették. Külföldi fesztiválokra is neveztek a filmet, Oroszországban díjat is nyert. Te hogy érzed, milyen fogadtatása volt a filmnek?

P. J.: Debrecenben egyértelmű siker volt. A kritikai fogadtatása viszont vegyes lett. Elég sok írás megjelent a filmről ahhoz képest, hogy független filmről van szó. Rám úgy hatott a fogadtatás, hogy azt gondoltam: folytatni kell a filmkészítést, ha máshogy nem, akkor underground alkotóként.

B. G.: Folytatod?

P. J.: Igen. 2019 februárjában klipet forgattam a Bíró Kornél által kitalált BOM nevű formációnak. Ez volt a *Külvárosi húsüzem*. Azóta pedig írtam két forgatókönyvet, amelyből az egyiket talán érdemes leforgatni. *Lidérc* a címe. Producert is találtam hozzá. Remélem, hogy elkészül.